

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

10η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΕΤΗΟΒΕΝ... ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

(ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΥΤΟ ΓΡΑΦΤΗΚΕ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2020)

<https://live.philharmoniedeparis.fr/concert/1104999/beethoven-henry-dixieme-symphonie.html?jwsourc=em>

(Δυστυχώς, στο προαναφερόμενο link δεν μπορείτε να ακούσετε και να δείτε, σήμερα, ολόκληρη τη συναυλία, παρά μόνο ορισμένα περιορισμένα αποσπάσματά της. Μπορείτε, όμως, να την αναζητήσετε αλλού, αλλά, προς θεού, μην εμπιστευτείτε στην αναζήτησή σας την τεχνητή νοημοσύνη – AI –, γιατί δεν μπορεί να έχει καλλιτεχνικές ευαισθησίες ως τεχνητή που είναι, μια και η τέχνη, πολύ περισσότερο η μουσική, δεν μπορεί να είναι τεχνητή)

Γνωρίζουμε ότι ο εγκλεισμός προκαλεί ψυχοπάθεια. Χθες, μάθαμε ότι ο κορωνοϊός προκαλεί και εγκεφαλοπάθεια.

Σίγουρα, όμως, δεν μου συμβαίνει κάτι από τα δύο στέλνοντας* να ακούσετε τη «10η Συμφωνία» του Beethoven, αφού γνωρίζουμε, πολύ καλά, ότι δεν υπάρχει.

Πολλοί από τους παλαιότερους θυμόμαστε τον Pierre Henry πίσω από μια κονσόλα να διαχειρίζεται με την Ιώβεια φυσιογνωμία του, που, συχνά, μου θύμιζε τον αείμνηστο Στέφανο Βασιλειάδη, το ηχητικό υλικό της συγκεκριμένης μουσικής του.

Το έργο, λοιπόν, που σας στέλνω* είναι η «10η Συμφωνία» των Beethoven/Henry.

Σχετικές πληροφορίες μπορείτε να πάρετε από το παρακάτω σημείωμα που είχα γράψει και στείλει σε φίλους πριν τέσσερις μήνες με την ευκαιρία ενός αφιερώματος στο Παρίσι για τη συγκεκριμένη μουσική και τον Pierre Henry, στο πλαίσιο του οποίου αφιερώματος έγινε και η εκτέλεση αυτής της συμφωνίας.

Ζητώ την κατανόηση από κάποιους, που έχουν πάρει, ήδη, αυτό το σημείωμα με προηγούμενη αποστολή μου*.

ΣΥΓΓΕΚΡΙΜΕΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

«*L'humanité a besoin de sublime. Le sublime du sublime, c'est l'art. Le sublime de l'art, c'est l'avant-garde*» (Roland Topor, σουρεαλιστής πολυκαλλιτέχνης, ας μου επιτραπεί ο χαρακτηρισμός)

(Η ανθρωπότητα έχει ανάγκη υπέρβασης. Η υπέρβαση της υπέρβασης είναι η τέχνη. Η υπέρβαση της τέχνης είναι η πρωτοπορία)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

10η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΕΤΗΟΒΕΝ... ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

Άλλη μια «δυστυχία του να είσαι Έλληνας», όπως θα έλεγε ο Νίκος Δήμου. Και μάλιστα, Έλληνας που ζει στην Ελλάδα, αφού είσαι, κατά κανόνα, ξένος με την υπερβατική τέχνη της μουσικής πρωτοπορίας.

Η συγκεκριμένη μουσική είναι, σχεδόν, μια ξεχασμένη υπόθεση.

Το Παρίσι, όμως, δεν ξεχνάει τις μέρες της πειραματικής πρωτοπορίας, γι' αυτό η Philharmonie de Paris έχει ένα αφιέρωμα στις 20-24 Νοεμβρίου (2019) για τη συγκεκριμένη μουσική και, ειδικότερα, σε έναν από τους πρωτοπόρους της, τον Pierre Henry.

Θυμάμαι τη δεκαετία του '70, όταν είχα βγει από τη νιρβάνα της καραντίνας του σοσιαλιστικού ρεαλισμού αποδεχόμενος τη μουσική πρωτοπορία, όχι, όμως, και τη συγκεκριμένη μουσική, που είχα χαρακτηρίσει το γενικότερο έργο του Pierre Henry ως «La folie bien temperé» (Η καλώς συγκερασμένη τρέλα), παραφράζοντας το έργο του «Le microphone bien temperé» (Το καλώς συγκερασμένο μικρόφωνο), που με τη σειρά του ήταν παράφραση του έργου «Das Wohltemperierte Klavier» (Le Clavier bien temperé στη γαλλική γλώσσα) του Johann Sebastian Bach.

Επανερχόμενος στις εκδηλώσεις της Philharmonie de Paris για τη συγκεκριμένη μουσική, θα ήθελα να επισημάνω ως κορυφαία στιγμή τους την εκτέλεση της «10ης Συμφωνίας» των Beethoven/Henry το Σάββατο 23 Νοεμβρίου (2019), ως ένα αφιέρωμα για τα σαράντα χρόνια από την πρώτη εκτέλεσή της.

.....

Αλήθεια, πόσοι γνωρίζουν τη «10η Συμφωνία» του Beethoven, γνωστή ως «Dixième Symphonie» των Beethoven/Henry;

Έχει ακουστεί, έστω ακόμα και η ύπαρξή της, στα ελληνικά συντηρητήρια (Conservatoires) της μουσικής ή τα παλαιοπωλεία των πανεπιστημιακών μουσικών σχολών που διυλίζουν τον κώνωπα της παλαιογραφίας και καταπίνουν την κάμηλο της πρωτοπορίας;

Αν κάνει κάποιος το λάθος να το αναφέρει βάζει υποψηφιότητα για ζουρλομανδύα, όπως έπαθα κι εγώ στα νιάτα μου, πριν μισό, περίπου, αιώνα, που σε κάποια επιστροφή μου από το εξωτερικό μετέφερα αυτό που έμαθα, είδα και άκουσα, ανάμεσα στα άλλα, ότι τα πνευστά παίζουν συγχορδίες και για να επιβεβαιώσω την ψυχική ακεραιότητά μου χρειάστηκε να προσκομίσω στην επόμενη επιστροφή μου ως γραπτή πιστοποίηση το βιβλίο «New sounds for woodwinds» του Bruno Bartolozzi, που το επιδεικνυα όπως ο Λάμπρος Κωνσταντάρας το τρελόχαρτο στην ταινία του «Ο τρελός τ'άχει τετρακόσια».

Η «10η Συμφωνία», λοιπόν, δεν είναι τίποτα άλλο παρά μια πρόταση πειραματικής ανασύνθεσης των Συμφωνιών του Beethoven, ως μια Συμφωνία των Συμφωνιών του, από τον Pierre Henry, που ξεκίνησε από αυτό που ήξερε να κάνει πολύ καλά, ως ένα, δηλαδή, μεγάλο remix με επεξεργασία για τρία ορχηστρικά σύνολα με τρεις μαέστρους, χορωδία και σολίστα και η πρώτη εκτέλεσή της δόθηκε το 1979 στην έδρα του Beethoven, στη Beethovenhalle της Βόννης, με επόμενες αναθεωρήσεις της το 1988 και 1998**.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

10η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΕΘΟΒΕΝ... ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

Πριν πολλά χρόνια σε μια συνέντευξή μου στον αείμνηστο συγγραφέα και δημοσιογράφο Νίκο Μπακόλα, είχα πει ότι το μουσικό εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας του 20ου αιώνα παράγει μουσικούς για τον 18ο και 19ο αιώνα.

Δυστυχώς, η ίδια γραμμή παραγωγής συνεχίζεται και τον 21ο αιώνα που η μουσική πρωτοπορία είναι, πια, υπερεβδομηκοντούτης, τη στιγμή που η παρωδία των λεγόμενων «μεταρρυθμίσεων», περισσότερο οπισθοπόρων, μεταφέρει τα κοινωνικά δικαιώματά μας στην εποχή της φεουδαρχίας.

Ιστορικός, πολιτισμικός, κοινωνικός και οικονομικός παλιμπαιδισμός.

* Την περίοδο που γράφτηκε αυτό το σημείωμα, όπως και πολλά άλλα σημειώματα και αναλύσεις, έστειλα τα γραφόμενά μου σε έναν κύκλο φίλων και πρώην σπουδαστών μου.

** Βέβαια, όπως θα γνωρίζουν οι μουσικολογούντες, δεν λείπουν και οι πληροφορίες για κάποια αρχικά σκίτσα για μια πραγματική «10η Συμφωνία σε Es» του Beethoven.

ΥΓ

Συχνά, η μία σκέψη φέρνει την άλλη και ιδιαίτερα όταν η μνήμη βασανίζεται από καταπιεσμένο και συμπιεσμένο υλικό εμπειριών και γνώσεων που δεν έχουν εξωτερικευτεί ποτέ.

Έτσι, η συγκεκριμένη μουσική με οδήγησε στο έργο «Étude» του αείμνηστου μουσικού διανοητή, ρομαντικού φιλομπετοβενιστή*** και δασκάλου μας της μουσικής πρωτοπορίας και της αναλυτικής σκέψης, Jean Barraqué, που καταγράφηκε σε μαγνητοταινία τη δεκαετία του '50 στο studio του Pierre Schaeffer και η ανάμνηση του Jean Barraqué με τη σειρά της με οδήγησε στις τεχνικές των πολλαπλασιαστικών σειρών (les séries proliférantes) και της σειραϊκής τονικότητας (la tonalité sérielle) που με τη φαντασία του Jean Barraqué έδωσαν μια πνοή ζωντανίας και λειτουργικότητας στον στείρο δωδεκαφθογγικό σειραϊσμό της δεύτερης σχολής της Βιέννης, που, όπως έλεγε ο Pierre Boulez ειδικότερα για τον Arnold Schönberg, διαμόρφωσε μια πρωτοποριακή τεχνοτροπία, που την εγκλώβισε, όμως, στα στεγανά και συντηρητικά όρια της κλασικής φόρμας.

Όμως, λυπάμαι που δεν έχω λόγο και διάθεση να μιλήσω γι' αυτές τις τεχνικές, των πολλαπλασιαστικών σειρών που έχουν τις καταβολές τους στις Interversions (αντιμεταθέσεις) του Olivier Messiaen, πχ όπως στο «Île de feu 2» (Νησί της φωτιάς 2) του «Quatre études de rythme» (Τέσσερις σπουδές ρυθμού) και της εκ πρώτης όψεως αντιφατικής, αλλά ουσιαστικής σειραϊκής τονικότητας.

Ας συνεχιστεί το κυνήγι των παράλληλων πεμπτών και ογδών, που δίνει θηράματα επιβίωσης στους θηρευτές του στο απολιθωμένο δάσος του αναχρονιστικού εκπαιδευτικού μουσικού συστήματος της χώρας μας και έτσι, όπως λένε και τα

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

10η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΕΤΗΟΒΕΝ... ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ

παραμύθια, όλοι περνούν καλά και όσοι έχουν το κεφάλι τους ήσυχο από τέτοιες σκοτούρες και πειρασμούς, περνούν καλύτερα.

*** Εξάλλου, δεν είναι μόνο ο Pierre Boulez με τη «Δεύτερη σονάτα» του για πιάνο ή ο Jean Barraqué με τη «Σονάτα» του για πιάνο που αποσυνέθεσαν τη φόρμα της σονάτας, αφού ο πρώτος διδάξας την αποδόμησή της ήταν ο ίδιος ο Beethoven.

Δημήτρης Αθανασιάδης